

Lisa 4. Kaasamise käigus esitatud märkuste arvestamise tabel

Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni avaliku konsultatsiooni “ELi riigihanke-eeskirjad - läbivaatamine” jaoks

Partner	Märkus, ettepanek või kommentaar	Arvestamine
Eesti Raudtee (Kliimaministeeriumi e-kirjaga)	Kokkuvõtvalt meie nägemus, on et direktiive tuleb lihtsustada, võimaldada enam paindlikkust ning julgeda hankijaid enam usaldada.	Arvestatud.
Aksiaselts Elektrilevi	Elektrilevi hinnangul on oluline, et Euroopa Liidu õiguse tasemel oleks sätestatud riigihangete üldine raamistik, ent täpsemad regulatsioonid kehtestataks siseriiklikul. Sellisel juhul saaks arvesse võtta konkreetse riigi eripärasid, mistõttu oleks riigihangete regulatsioon sobilikum ja tõhusam.	Arvestatud.
	Samuti peab Elektrilevi oluliseks riigihankeid reguleerivate õigusaktide konsolideerimist, sest laialipillutud regulatsioon tekitab segadust ja õiguslikku ebakindlust. Ja vastupidi. Juhul, kui valdkonda puudutavad regulatsioonid on koondatud ja mõistlikult struktureeritud, siis selgus ja õiguskindlus suurenevad.	Arvestatud.
	Elektrilevi toetab üldplaanis ettepanekuid, mis tugevdavad Euroopa tootjate ja teenusepakkujate konkurentsivõimet, kuid juhime tähelepanu, et paindlikkus soetada tooteid ja teenuseid ka kolmandatelt riikidelt, peaks säilima.	Arvestatud.
Kaitseministeerium	Elektrilevi on arvamusel, et vältima peaks olukordi, kus teatud toodet/teenust ei saa mingil põhjusel Euroopa Liidu siseselt soetada või oleks selle soetamine ebamõistlikult kõrge hinnaga, samas kui vajalikku kaupa/teenust saaks soetada kolmandatest riikidest.	Arvestatud.
	Palume Euroopa Komisjonil kaaluda võimalust erandi kehtestamist esemetele ja vahenditele, mis üldjuhul on tsiviilkasutuses, kuid mida on vajalik sõjalisel otstarbel kasutusele võtta kiireloomulises olukorras. Näiteks saab riigikaitseliste ülesannete täitmisel militaarseks otstarbeks loodud	Arvestatud.

	<p>alternatiivide asemel kasutada tavakaubanduses kättesaadavaid taktikalise andme- ja raadioside lahendusi, mis tagavad piisavalt vajalikud funktsioonid ja töökindluse, samuti võib tekkida edasilükkamatu vajadus piirialal kasutada okastraati või betooni. Kaupade ja teenuste, mida võib osutuda vajalikuks erakorraliselt kasutusele võtta, ammendav loetlemine nimekirjades on äärmiselt keeruline. Arvestades, et teatud kaubad ja teenused, mis tavapäraselt ei kuulu erandhanke regulatsiooni alla, võivad olla sõjalisest seisukohast kriitilise tähtsusega, oleks selline erandi kehtestamine põhjendatud ja asjakohane.</p> <p>Riigihanke eeldataval maksumusel võiks olla ka eeldatav tähendus ning see ei peaks nii jäigalt olema lepingute lõppemise aluseks, nagu Euroopa Kohtu praktikas on kujunenud. Näiteks võiks olla võimalus, et saaks valida lihthanke või avatud hankemenetluse vahel (leping lõppeks automaatselt näiteks üksnes rahvusvahelise piirmäära saabumisel või lihthanke korral riigihanke piirmäära saabumisel), samuti edastada hanketeade vajadusel ka Euroopa Liidu Teatajasse (üle rahvusvahelise piirmäära hanke korral). Selline paindlikkus võib küll mõjutada konkurentsi, kuid lihtsustab oluliselt hankijate olukorda, vähendades sealhulgas hankemenetluste arvu. Üle rahvusvahelise piirmäära eeldatava maksumusega riigihanke puhul saaks kehtestada tingimuse, et raamleping ei lõppe eeldatava maksumuse täitumisega, vaid näiteks 2-kordse maksumuse korral, kui alusdokumentides ei ole teistsugust mehhanismi sätestatud, ehk hankijale võiks jääda suurem otsustusõigus.</p> <p>Toetame digitaliseerimist ning sellel oleks oluline mõju riigihangete menetluste tõhustamisele.</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Kehtivad reeglid ja piirangud on muutunud liiga detailseks ja jäigaks, mis sunnib hankijaid lepinguid ennetähtaegselt lõpetama ja uusi hankeid korraldama. Toetame paindlikkuse suurendamist lepingute täitmisel ja muutmisel, et vältida ebamõistlikku ressursikulu. Kuigi Eesti seisukohtadesse ei ole sisse kirjutatud konkreetset lahendust, on sisendi põhimõtteline eesmärk – tagada hankijale suurem kaalutusõigus ja vältida lepingu automaatset lõppemist ainuüksi eeldatava maksumuse täitumisel – kaetud sooviga reegleid paindlikumaks muuta.</p> <p>Arvestatud.</p>
--	---	---

	<p>Küsimustikus ei ole üheselt määratletav, millisel konkreetsel juhtudel võib kaupa käsitada Euroopas valmistatuna, samuti kas üksnes pakkuja juriidilise isiku registreerimine Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või Euroopa Vabakaubandusassotsiatsiooni liikmesriigis on määratlemise alusena piisav, sõltumata pakutava kauba või selle koostisosade tegelikust päritolust. Näiteks võib seade olla küll lõppkokkuvõttes komplekteeritud Euroopa Liidus, kuid sisaldada kriitilisi komponente kolmandatest riikidest. Direktiivid peaks sisaldama selgeid ja sidusaid mõisteid, mis eristavad pakkujat (edasimüüjat) ja tootjat, kuivõrd need rollid ei lange praktikas sageli kokku.</p> <p>Lisaks peaks tootja vastutus laienema lisaks tavapärasele keskkonnavalastele kohustustele ka varustuskindluse tagamisele, hõlmates selleks vajalikke nõuded juba direktiivide tasandil. Samuti tuleks arvesse võtta ka julgeolekuaspekte, sealhulgas geograafilisi piiranguid tarneahelas.</p> <p>Sarnaselt varustuskindlusega peaks ka olelusringide kulude puhul olema tootja vastutuse osas nõuded ette nähtud juba direktiivides. Tootjaks võiks lugeda ettevõtjat, kes on toote projekteerinud ning välja töötanud ka selle toote elutsükli tagamiseks vajalikud tegevused. Juhul, kui tootja lõpetaks näiteks seadmele tarkvara värskenduste väljastamise (avaldades kasutusea lõpu teate) või kui tootja varuosad ei ole enam turul kättesaadavad (sealhulgas juhtudel, mil intellektuaalomandi kaitse tõttu ei ole võimalik pakkuda ka nn B-varuosi), muutuvad pakkuja kui edasimüüja poolt pakkumuses esitatud kinnitused sisutühjadeks ja abstraktseteks. Praktikas on olnud olukordi, kus Eesti edasimüüjad ei olnud hankemenetluses teadlikud, et tootja on teatud toodete puhul oma tehnilise toe lõpetanud, mistõttu hankija pidi tunnistama ka riigihanke kehtetuks, kuna kohalikel edasimüüjatel baseerunud turu-uuring andis ebaõige teabe tegelikust olukorrast. Sarnased olukorrad ohustavad mitte üksnes nn roheline hanke põhimõtte rakendamist, mille kohaselt tuleb elutsükli tegevuste kaudu tagada toote kasutusaja säilitamine ja pikendamine, vaid kujutavad endast</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud.</p>
--	--	---

	<p>varustuskindluse riski juhul, kui riigihangete direktiivid ei sätesta tootjatele ELi turul eelnimetatud nõue võib kaasa tuua ülemäärase halduskoormuse, on võimalik kaaluda ka direktiiviga regulatsiooni kehtestamist, mille kohaselt käsitatakse edasimüüjat ja tootjat sisuliselt ühispakkujatena eeldusel, et hankija on sellise tingimuse alusdokumentides selgesõnaliselt ette näinud.</p>	
<p>Eesti Kaubandus-tööstuskoda</p>	<p>Kaubanduskoda toetab Euroopa eelistamise põhimõtete rakendamist. Kuigi peame vabakaubandust oluliseks, siis praeguses julgeolekuolukorras on meie hinnangul põhjendatud kasutada vähemalt osades valdkondades Euroopa eelistamise meetmeid.</p> <p>Leiame, et kõik riigihankeid reguleerivad nõuded ja menetlusreeglid peavad olema üheselt mõistetavad, lihtsasti rakendatavad ning selgelt struktureeritud. Normid ei tohi jätta tõlgendamisruumi, mis võib põhjustada vaidlusi või ebavõrdset praktikat liikmesriikide vahel.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud.</p>
<p>Keskkonnaamet (Kliimaministeeriumi e-kirjaga)</p>	<p>Keskkonnaamet teeb ettepaneku algatada avaliku konsultatsiooni raames direktiivi 2014/24/EL artikli 74 viidatud lisa XIV täiendamise ja lisada sotsiaal- ja eriteenuste loetellu võõrliikide tõrjetööd.</p>	<p>Mittearvestatud. Antud ettepanekut seisukohtades ei kajastatud. Eesti seisukohad keskenduvad riigihangete direktiivide strateegilistele muudatustele (menetluste lihtsustamine, julgeolek, innovatsioon, keskkonnahoidlikud riigihanked), kuid ei lasku sellise detailsusastmeni, et käsitleda konkreetsete teenuste lisamist direktiivi 2014/24/EL lisasse XIV (sotsiaal- ja eriteenused). Kuigi see ettepanek ei jõudnud seisukohtadesse, tõstame selle</p>

		ettepaneku ülesse, kui asutakse arutama direktiivi(de) detaile.
Riigi Kinnisvara AS	<p>/.../ lisaks toome välja, et kui eesmärgiks on vältida teatud kaubaturgudega seotud julgeolekuriske, siis pakkujate asukohapõhised piirangud seda ei lahenda. Selgemini on vajalik reguleerida ka kaupade päritoluga seotud aspekte, sest kolmandatest riikidest pärit pakkujad asutavad ettevõtteid Euroopa Liidus ning pakuvad enda tooteid liikmesriikides asutatud ettevõtete kaudu. Teatud valdkondades on kujunenud majanduslik sõltuvus kolmandate riikide (nt Hiina) tehnoloogiast või nende toodetest, mis tänases julgeolekuolukorras tõstavad oluliselt riski teenuste toimimisel ja võivad kaasa tuua ohu riigi julgeolekule. Seega on lisaks asukohapõhiste piirangutele vajalikud ka selgemad piirangud, mis on seotud kaupade päritoluga.</p> <p>Võistlevas dialoogis ja konkurentsipõhises läbirääkimistega hankemenetluses on võimalik küll läbirääkimisi pidada, kuid menetlused on mitme-etapilised ning kogu protsessina väga ajamahukad. Kaaluda tuleks võimalust pidada läbirääkimisi ka avatud ja piiratud hankemenetluses, sest see võib olla märksa efektiivsem viis kulude kokkuhoiuks ning avaliku sektori eesmärkide saavutamiseks, kui mitme-etapilised läbirääkimistega hankemenetlused. Oluline on, et läbirääkimiste ulatus oleks läbipaistvalt reguleeritud ning hankijad tagaksid pakkujate võrdse kohtlemise läbirääkimiste käigus.</p> <p>Leiame, et võimalused kesksete hankijate kompetentsi kasutamiseks võiksid olla laiemad ning need ei pea piirduma üksnes riigihanke raames tehtavate toimingutega. Teeme ettepaneku:</p> <p>a) selgelt defineerida, et kesksete hankijate riigihangete tugiteenuste hulka kuuluksid ka hankelepingu täitmisega soetud tugiteenused, nagu näiteks korraldatud / nõustatud riigihanke hankelepingu</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud.</p> <p>Mittearvestatud. Ettepanek väga detailne, arvestama järgmistes tööfaasides.</p>

	<p>täitmise projektijuhtimise teenus, mis võimaldaks kesksete hankijate kompetentsi märksa paremini ära kasutada.</p> <p>b) Selgelt defineerida, et keskse hankija riigihangete tugiteenuseks loetaks hankelepingu täitmise kontrolli, tagamist ja hankelepingu projektijuhtimise teenust, isegi kui see ei järgne keskse hankija korraldatud riigihankele (st nimetatud teenuseid võib keskselt hankijalt tellida ka ilma riigihanke korraldamise või nõustamiseta).</p> <p>Regulatsioonide kehtestamisel tuleb tagada, et hankijatele ja pakkujatele kohalduvad nõuded oleksid igas liikmesriigis täidetavad mõistliku pingutuse ja ajakuluga. Täna on erinevate tõendite taotlemine ja saamine liikmesriigiti väga erineb, mistõttu oleks vajalik luua EL liikmesriikide ühine andmebaas, mis võimaldab saada riigihangetes vajalikke tõendeid ühetaolistel alustel mistahes liikmesriigi äriühingu vm ettevõtja kohta (nt maksuandmed, karistatuse andmed, sotsiaalkindlustusmaksete tasumine jm).</p> <p>Direktiivide järgi peab hankija põhjendama riigihanke osadeks jagamata jätmist. Regulatsiooni eesmärgiks on võimaldada riigihandel osaleda ka VKE-del. Samas on teada, et nii Eestis kui ka Euroopa Liidus on VKE-de osakaal 99% kõikidest ettevõtetest, mistõttu ei ole võimalik hangete korraldamisel VKE-de vajadusest mööda vaadata. Põhjendamiskohustuse</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Seisukohtades on välja toodud, et Eesti ei toeta keskse EL-ülese süsteemi (<i>single-entry-point</i>) loomist, kuna see dubleeriks olemasolevaid lahendusi. Selle asemel teeme ettepaneku luua tehniline võimekus riiklike registrite vaheliseks elektrooniliseks andmevahetuseks (koostalitlusvõime), et hankijad saaksid vajalikke andmeid (maksuandmeid, karistusregister jne) kontrollida automaatselt otse teise riigi süsteemist (nagu X-tee lahendus), mitte ühest kesksest suurandmebaasist.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Seisukohtades ei ole konkreetset ettepanekut kaotada ära kohustus põhjendada riigihanke osadeks jagamata jätmist. Toetatakse üldist reeglite paindlikkuse suurendamist.</p>
--	---	--

	<p>ära kaotamine ei seaks ohtu VKE-de võimalusi hangetel osaleda, kuid hoiaks kokku hankijate aega.</p> <p>Otsemaksete meede toob kaasa olukorra, kus hankija peaks olema vahendajaks kolmandate isikute vahelistest tsiviilõiguslikes suhetes ning selle positiivne mõju on küsitav.</p>	Arvestatud.
Riigi Tugiteenuste Keskus	<p>Üldisemas mõttes on riigihangete õigusloomes Euroopa suunalt suureks probleemiks nõ sektoraalsed failid, milles kehtestatakse nõuded riigihangetele. Esiteks on hankijatel raske järke pidada, millised nõuded võivad osutada kohustuslikeks ja teiseks ei suuda Euroopa Komisjon erinevate direktoraatide vahel oma tööd piisavalt koordineerida, et sektoraalsete failide vastu võtmisel oleks tagatud kooskõla riigihangete direktiividega. See võib viia olukorrani, kus õigusaktid on omavahel vastuolus: näiteks kehtestab sektoraalne fail mingi nõude täitmise, ent direktiivi kohaselt oleks tegemist nõ piirava tingimusega, mida kehtestada ei tohigi.</p> <p>Samasugune probleem on direktiivide ja standardvormidega. Standardvormidel on märgitud kohustuslikud ja vabatahtlikud väljad, mis aga vahest direktiividega kokku ei sobi. Näiteks oleme Euroopa Kohtu otsustest õppinud, et direktiivi kohaselt tuleb raamlepingute puhul riigihanke alusdokumentidesse kohustuslikuna märkida raamlepingu eeldatav ja maksimaalne maksumus (või maht või kogus), ent standardvormid seda ei väljenda.</p> <p>Põhjalikult tuleb üle vaadata direktiivide sätteid, mis reguleerivad segahankeid ning eeldatava maksumuse määramist. Näiteks:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) art 5 lg 3 teise lause kohaselt ei tohi üksikhanget jagada osadeks eesmärgiga hoiduda kõrvale direktiivi kohaldamisest, välja arvatud juhul, kui see on objektiivsetel põhjustel õigustatud. Jätkuvalt on täiesti arusaamatu, kuidas üksikhanget käsitleda, sest kohtupraktika 	<p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Eesti seisukohad keskenduvad strateegilisematele teemadele. Võtame ettepanekud arvesse direktiivi täpsema sõnastamise faasis.</p>

	<p>ei ole antud küsimuses ühtne ning millised võiksid olla objektiivsed põhjused, millal oleks õigustatud üksikhangete osadeks jagamine.</p> <p>2) art 16 lg 4 toob sisse EL-i toimime lepingu art 346, kuigi just kaitse- ja julgeolekuvaldkonna hangete teostamiseks, sh nimetatud art-s toodud esemete hankimiseks, võeti 2009. aastal vastu kaitse- ja julgeolekuvaldkonna direktiiv.</p> <p>Art 14 on mõistetamatu – selle kohaselt kuuluvad direktiivi kohaldamisalasse üksnes sättes nimetatud CPV koodidega teadus- ja arendusteenused ning kõik teised teadus- ja arendusteenused on direktiivi kohaldamisalast väljast – samal ajal on Euroopa Komisjon andnud direktiivide ülevõtmise protsessis sättele vastupidise tõlgenduse.</p> <p>Võistlevas dialoogis ja innovatsioonipartnerluses on arusaamatu, mil määral peavad riigihanke alusdokumendid sisaldama teavet tehniliste kirjelduste ja hindamiskriteeriumide kohta. Kuivõrd mõlema menetluse puhul on hankija suuteline vaid sõnastama oma lõppeesmärgi või vajadused ja lahendused, mida hankija asub hindama, selguvad alles menetluse käigus, ei ole realistlik, et tehnilised kirjeldused ja hindamiskriteeriumid oleksid kindlaks määratavad hankemenetluse alguses.</p> <p>Samamoodi leiame, et ka dünaamilises hankesüsteemis ei peaks tehnilised kirjeldused olema sama täpsed kui nõ tavamenetlustes, vaid võiksid olla antud üldise indikatsioonina. Selleks, et otsustada, kas liituda dünaamilise hankesüsteemiga, ei ole ettevõtjal vaja täpset tehnilist kirjeldust ning see võib selguda alles seotud hankes.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Seisukohad ei sisalda spetsiifiliselt võistleva dialoogi tehniliste kirjelduste ja hindamiskriteeriumide määramise teemat. Samuti ei ole seisukohtades detailselt lahti kirjutatud probleemi riigihangete tingimuste kindlaksmääramise kohta hankemenetluse alguses. Seisukohad räägivad üldisest menetluse lihtsustamisest.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Sisend on Eesti seisukohtades kaetud üldisemalt.</p> <p>Arvestatud.</p>
--	--	---

	<p>Dünaamilise hankesüsteemi pakkumuste esitamise miinimumtähtaeg (art 34 lg 2 p b) on liiga pikk ja see pärsib selle vahendi kasutamist oluliselt. Sageli on dünaamilise hankesüsteemi alusel sõlmitavad väikesemahulised ning 10 päeva pakkumuste esitamiseks on selgelt ülepaistatud.</p> <p>Raamlepingute puhul on arusaamatu, miks art 33 p-s b sätestatud võimalus sõlmida hankelepingud osaliselt raamlepingu tingimuste ja osaliselt minikonkursi alusel, on lubatud üksnes siis, kui raamlepingus on kehtestatud kõik asjaomaste ehitustööde tegemise, teenuste osutamise ja asjade tarnimise tingimused, ent mitte p-s a nimetatud juhul. Üldpõhimõtetega ei oleks vastuolus, kui raamlepingus oleksid osaliselt sätestatud kõik asjaomased tingimused (näiteks 1 aastaks) ja osaliselt korraldataks alati minikonkurss (näiteks raamlepingu kehtivuse aastatel 2-4).</p> <p>Sama art lg 5 p a on arusaamatu – Euroopa Komisjon on väljendanud, et läbirääkimised minikonkursil ei ole lubatud, ent samal ajal on direktiivis sätestatud, et hankijal tuleb pakkujatega kirjalikult nõu pidada – mille üle selles faasis peaks hankija pakkujatega nõu pidama?</p> <p>Elektrooniline oksjon peaks olema üles ehitatud selliselt, et selle kaudu, eraldi välja arendatava liidesega oleks võimalik tellida ka pakkujate olemasolevatest veebipoodidest. Praegusel kujul peab pakkuja selleks, et elektroonilisel oksjonil osaleda, tegema väga palju lisatööd selle asemel, et saaks kasutada juba olemasolevat veebipoodi, mis omakorda pärsin selle vahendi kasutamist. Elektrooniliste vahendite regulatsioon direktiivis on vananenud ja kohmakas.</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Kuigi seisukohtades räägitakse üldiselt raamlepingute paindlikkuse suurendamisest ja minikonkursi erisustest, ei lähe seisukohad nii detailseks nagu on ettepanekus kirjas. Võtame arvesse järgnevates direktiivi muutmise faasides.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Kuigi seisukohtades räägitakse üldiselt läbirääkimiste pidamise võimaluste laiendamisest avatud ja piiratud menetlustes ning raamlepingu paindlikkusest, ei käsitleta konkreetselt menetluslike nüansse. Võtame arvesse järgnevates direktiivi muutmise faasides.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Seisukohtades ei ole käsitletud konkreetset ettepanekut luua liide pakkujate veebipoodidega elektroonilise oksjoni raames. Seisukohad keskenduvad pigem üldisele tehnoloogianeutraalsusele ja andmevahetusele.</p>
--	---	---

	<p>Kõrvaldamise aluste ja kvalifitseerimise tingimuste kontrollimise puhul (art 60) peaks olema selgelt sätestatud, et kontroll võib põhineda ka üksnes pakkujate kinnitustel. Praegu on direktiivist võimalik kaheti aru saada, mis on viinud selleni, et erinevates liikmesriikides on erinevad regulatsioonid ning sageli ei ole võimalik mõnest liikmesriigist pärit ettevõtja puhul saada asjakohast teavet või tõendit, kuivõrd seal aktsepteeritakse ka üksnes pakkujate kinnitusi ning tõendusmaterjali direktiivis sätestatud kujul üldse ei väljastatagi.</p> <p>Kõrvaldamise aluste art 57 lg 1 viimase taande ja art 60 koosmõjus jääb arusaamatuks, kuidas kontrollida pakkuja organitesse kuuluvaid füüsilisi isikuid siis, kui pakkuja on asutatud ja tegutseb ühes riigis, ent näiteks juhatuse liige on teise riigi kodanik või resident – millise riigi väljastatud tõend on sellisel juhul asjakohane tõend füüsilise isiku kõrvaldamise aluste puudumise kontrollimiseks.</p> <p>Lähtuvalt viimaste aastate jooksul kujunenud julgeolekuolukorrast võiks ka klassikalises direktiivis sisalduda analoogselt võrgustikusektori direktiivi 2014/25/EL art-ga 85, mis võimaldaks tagasi lükata kolmandatest riikidest pärit kaupu sisaldavad pakkumused.</p> <p>Rahandusministeerium suhtles enne direktiivide vastu võtmist Euroopa Komisjoniga tihedalt teemal, et direktiivi lisa 1 on vananenud ning selles nimetatud paljusid asutusi enam ei eksisteeri, st ei eksisteerinud juba siis, kui direktiivide vastuvõtmise protsess käis (näiteks Riigihangete Amet). Ometigi võeti direktiiv vastu sellesama vananenud nimekirjaga. Järgmised direktiivid võiks selles osas olla kaasajastatud infoga.</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Seisukohtades ei ole otsesõnu toetatud ettepanekut lubada kontrolli ainult pakkujate kinnituste põhjal. Selle asemel pakume lahendusena välja tehnilise võimekuse loomist andmete automaatseks kontrollimiseks, mis asendaks vajaduse paberil tõendite ja kinnituste järele.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Seisukohtades räägitakse üldiselt piiriülesest andmevahetusest ja tõendite kontrollimise automatiseerimisest.</p> <p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud.</p>
--	---	--

<p>Siseministeerium</p>	<p>Riigihanke korraldamisel peaks hankija põhirõhk olema eeskätt siiski enda vajaduse rahuldamisel mitte erinevate horisontaalsete poliitikate elluviimisel.</p> <p>Samuti leiame jätkuvalt, et ka klassikalise sektori direktiivi reguleerimisalasse kuuluvates riigihangetes tuleb suurendada paindlikkust ja hankijatel võimalusi arvestada julgeoleku aspektidega, sh näiteks jätta teatud riigihanke objektide puhul kõrvale sellised tooted, mille päritolu ei ole piisavalt usaldusväärsest riigist.</p> <p>/.../ tuleks ka:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. üle vaadata CPV koodid; 2. ühildada klassikaline ja KJ hangete direktiiv; ning 3. lihtsustada julgeolekuhangete läbiviimist selliselt, et julgeolekuhuve oleks muutuvus julgeolekuolukorras võimalik kindlamalt kaitsta. <p>SMIT täiendav ootus on, et uutes direktiivides tuleks tervikuna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. paremini läbi mõelda „õiguste“ (mis ei ole „asi“ ega „teenus“) hankimine sh ühtlasi lihtsustada IKT litsentside hankimist. <p>IKT litsentside näol on tegemist litsentsi kasutusõiguse ostmisega (mis ei ole „asi“ ega „teenus“), mille kasutamiseks on õiguste andjal kehtestatud kindlad reeglid (nt EULAd).</p> <p>Seega kujutab IKT-litsentside ostmine endast immateriaalse kasutusõiguse omandamist tingimustel, mille määrab kindlaks õiguste omanik (nt EULA). Need tingimused on turul üldjuhul mitte-läbiräägitavad. Samas kehtiva direktiivi kohaselt käsitatakse selliste tingimuste lisamist „tingimusliku pakkumusena“, mis omakorda suunab hankijad kasutama läbirääkimistega menetlust, kuigi tegelik läbirääkimisruum ja vajadus puudub. See toov kaasa ebaproportsionaalse ajakulu (kahe-etapiline menetlus), tarbetud halduskulud, võimalikud tagasinõuded ning ei loo lisaväärtust ei hankijale ega turule.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Eesti toetab direktiivide 2014/23/EL, 2014/24/EL ja 2014/25/EL konsolideerimist, kuid kaitse- ja julgeolekuvaldkonna direktiivi (2009/81/EÜ) sellesse ei kaasata.</p>
--------------------------------	--	---

	<p>Lisaks eeltoodule omab litsentside andmise õigust alati õiguste valdaja, mis muudab konkurentsiolukorra võrreldes tavapäraste hangetega olemuslikult erinevaks ning toetab eriregulatsiooni vajadust.</p> <p>Kehtivas direktiivis on lahendatud küll ühe pakkuja poole pöördumise võimalus väljakuulutamisetähtaajaga menetlusena, kuid see lahendab vaid osa probleemist. Leiame, et IKT-litsentside eripära ei sobitu tänaste direktiivi põhimõtetega. Seda enam, et litsentsid ei ole kehalised esemed ehk asjad ega ka teenused, vaid pigem õigused ja muud hüved, mis võivad olla õiguse objektiks.</p> <p>Kehtivas direktiivis ei ole meie hinnangul eeltoodud eripäradega piisavalt arvestatud, mis põhjustab liikmesriikides ebamõistlikku halduskoormust, õiguslikku ebakindlust ning viivitusi kriitiliste teenuste pakkumisel kodanikele.</p> <p>Litsentside ostmist tuleks käsitada erimenetlusena või isegi erandina, sarnaselt eriteenustele või KJ valdkonna lihtsustatud korras tellitavatele teenustele või kinnisvara õigusele.</p> <p>Võimalikud lahendused eelmainitud kitsaskohtadele:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lisada direktiividesse eraldi õiguslik kategooria „õiguste“, „immateriaalse kasutusõiguse“ või „litsentside“ hankimiseks. <p>Direktiivides tuleks sätestada eraldi hankeliik, mis hõlmab nii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tarkvara kasutusõigusi, - pilveteenuste litsentse, - muid immateriaalseid õigusi ja kasutusõigusi, mis ei ole „asjad“ ega „teenused“ direktiivide traditsioonilises tähenduses. <p>Uus kategooria võimaldaks kohaldada nende eripärast lähtuvat, turuloogikaga kooskõlas olevat menetlust.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Sätte lisamine, et standardseid litsentsitingimusi (EULA jms) ei käsitleta pakkumuse tingimuslikkusena või tingimuste muutmisenä <p>Direktiivi tuleks täpsustada, et:</p> <ul style="list-style-type: none"> - standardseid ja mitte-läbiräägitavaid (litsentsi)tingimusi ei loeta pakkumuse täiendavaks tingimusteks; 	
--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> - nende olemasolu ei tohi muuta pakkumust automaatselt tingimuslikuks ega välistada pakkumust avatud menetluses; - välistada kohustus pidada läbirääkimisi olukordades, kus (litsentsi)tingimused ei kuulu muutmisele. <p>See muudatus väldiks olukorda, kus hankijad on sunnitud kasutama põhjendamatult läbirääkimistega menetlust.</p> <p>3. Võimaldada IKT-litsentside hankimiseks lihtsustatud või erimenetlus</p> <p>Selle lahendusettepaneku raames võiks luua litsentside hankimise jaoks ühe-etapilise lihtsustatud menetluse, analoogne eriteenuste või KJ direktiivi lihtsustatud korras tellitavate teenustega või lisada need eeltoodud teenuste loetellu.</p> <p>See muudatus vähendaks halduskoormust ja kiirendaks litsentside kasutuselevõttu ja teenuste toimimist.</p> <p>Kokkuvõtvalt, on SMIT ettepanekud järgmised:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vaadata üle CPV-koodide süsteem, et tagada selle paremini toimiv vastavus turu ja hankevajadustega. Koodid on läbivalt iganenud ning nende detailsuse aste erinev. Samuti tuleks üle vaadata tarkvara litsentside kood (asi või teenus). - Ühildada klassikalise ja kaitse- ning julgeolekuvaldkonna hangete direktiivid, et vähendada paralleelsust, erinevusi ja tõlgendamisprobleeme. - Lihtsustada julgeolekuhangete läbiviimist, võimaldades paindlikumaid lahendusi muutavas julgeolekuolukorras riigi julgeolekuhuvide kaitseks. - Reguleerida selgemalt „õiguste“ (mis ei ole „asi“ ega „teenus“) ostmist, mis ei sobitu hästi kehtiva direktiivi mõistete raamistikku. - Lihtsustada (tarkvara)litsentside hankimist, arvestades nende olemuslikku eripära. 	
Aktsiaselts Tallinna Lennujaam	Direktiivide muutmise osas tagasiside on eelkõige selles osas, et riigihanke korraldamise protsess peaks olema paindlikum, kui see hetkel on eelkõige	Arvestatud.

<p>(Kliimaministeeriumi kaudu)</p>	<p>EL Teataja vaatest, st rahvusvahelise hankega seotud tegevused võtavad liiga kaua aega, näiteks tuleks kasutusele võtta efektiivsemaid infotehnoloogilisi vahendeid, et ei peaks ootama hanke avaldamist EL Teatajas 3 päeva. Välismaiste pakkujate puhul on tihti ka erinevate hankes kohustuslike tõendite väljastamise protsess väga bürokraatlik, kuna osades riikides väljastatakse tõendid jätkuvalt paberkandjal ning ajaliselt võtab see ka mitu nädalat, mis omakorda venitab hankeprotsessi ebamõistlikult pikaks.</p> <p>Samuti peaks riigihanke korraldamise protsess olema paindlikum ja võimaldama hankijal endal rohkem protsessi kulgu kujundada vastavalt korraldatavale hankele ning hanke esemele, näiteks rohkem võimalusi läbirääkimisteks jms.</p> <p>Keskkonnahoidlike nõuete osas tuleks jääda mõistlikkuse piiridesse, kuna EL siseselt on riikide tasemed antud teema osas väga erinevad, näiteks Taanis ollakse kõigis tegevustes nii hankija kui ka pakkuja poolt väga keskkonnahoidlikud aga Eestis ei ole see veel nii levinud ning Eestis teevad nõuded hanke tulemuse alati kallimaks ning üldiselt on Eesti hankija ka pigem hinnatundlik.</p> <p>Direktiivide ülevaatamise eesmärk ja tulemus peaks olema paindlikum ning efektiivsem hankemenetlus, mis tagaks hankijale parima tulemuse ning ei koormaks ebamõistliku bürokraatiaga pakkujat ja hankijat.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud.</p>
<p>Transpordiamet (Kliimaministeeriumi kaudu)</p>	<p>Meie peamine seisukoht ja ootused ELi riigihanke raamistikust on, et vähendataks halduskoormust ning toimuks täielik digitaliseerimine ja andmete taaskasutus – s.t et üks kord esitatud andmeid (nt kvalifikatsiooni- ja kõrvaldamise alused) ei peaks pakkuja ega hankija igas hankes uuesti koguma.</p> <p>Samuti, et oleks rohkem paindlikkust, s.t et direktiiv peaks andma selge raami, kuid võimaldama liikmesriikidel ja hankijatel menetluse detailid</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud.</p>

	<p>riskipõhiselt ja proportsionaalselt kujundada (nt pöördmenetlused, riskipõhine kontroll). Reeglid peaksid eelkõige toetama parima kvaliteedi ja hinna suhte saavutamist, mitte üksnes formaalset menetlusõigsust.</p> <p>Läbirääkimised peaksid olema lubatud laialdasemalt, sh tüüpolukordades, kus hankija ostab keerukaid teenuseid või töid.</p> <p>Direktiiv peaks selgelt lubama „täieliku pöördmenetluse“ loogikat, s.t põhjalik kontroll eelkõige parima pakkumuse suhtes, mitte kõigi osas. See vähendaks ilmselgelt halduskoormust, kiirendaks otsuseid ja võimaldaks ka ressursi suunata riskantsemate või suurema mõjuga hangete kontrolli.</p> <p>Direktiiv peaks lubama ehitushangetes riskipõhist lähenemist alltöövõtjate kontrollile.</p> <p>Kontsessiooni eristamine tavaliselt teenuse- või töövõtulepingust peab olema paremini mõistetav, sh juhis, milline risk peaks reaalselt üle minema. Direktiiv võiks anda ka selgemaid suuniseid nende lepingu muutmise, lõpetamise ja tulemuste mõõtmise kohta kontsessioonides. Seda eriti pikaajaliste lepingute puhul.</p> <p>Toetame EL-i ülese digitaalse turu loomist mitme ühilduva platvormi mudeliga, kuid see ei asendaks ilmtingimata riiklikke süsteeme.</p> <p>Funktsioonid, mida e-hankesüsteem võiks sisaldada:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Täielik e-hanke tsükkel (teated, dokumendid, küsimused, pakkumused, otsused, lepingute teave jm); - Standardiseeritud andmeväljad keskkonnahoidlike, sotsiaalsete, innovatsiooni ja/või „Made in Europe“ kriteeriumide kohta; - Ligipääs kvalifikatsiooni ja kõrvaldamise alust puudutavatele tõenditele, sh EL-tasandil registrid; 	<p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Täpsemad menetluslikud nüansid võtame arvesse järgnevates direktiivide muutmise faasides.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Täpsemad menetluslikud nüansid võtame arvesse järgnevates direktiivide muutmise faasides.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Seisukohtades ei ole eraldi välja toodud ettepanekut tagada lihtne juurdepääs vaidlustusotsustele.</p>
--	---	--

	<p>- Ning samuti võiks olla lihtne juurdepääs vaidlustusotsustele (läbipaistvus ja praktika koondamine).</p> <p>Kolmandate riikide täielik välistamine peaks olema erandlik ja välistamist võiks siduda konkreetse julgeoleku- või vastastikuse turulepääsu probleemiga (nt riigid, mis ei ava oma turgu EL-i pakkujatele). Pigem eelistame vabatahtlikku ja selgelt põhjendatud välistamist, mitte ühtset kohustuslikku keeldu.</p> <p>„Made in Europe“ kriteeriumid peaksid olema selged, aga paindlikud ehk kui neid kasutatakse peaksid need olema läbipaistvad, kontrollitavad ja mitte liigselt halduskoormust suurendavad (nt selged reeglid, milline osa väärtusest peab olema EL-is loodud).</p> <p>Toetame igal juhul keskkonnahoidlikke riigihangete täiendavat soodustamist ja seda mitte ainult deklaratiivsel tasandil. Kohustuslikud miinimumid peaksid meie hinnangul toimima pigem astmeliselt ja valikuliselt. Seega oleks need mõistlik kehtestada kohustuslikult vaid nendele sektoritele, kus see on turu ja tehnoloogia seisukohalt realistlik ning tagaks samuti konkurentsi.</p> <p>Arvestada tuleks, et liiga ambitsioonikad ja ebarealistlikud rohenõuded võivad vähendada konkurentsi ja suurendada hindasid, eriti väiksemates liikmesriikides nagu seda on Eesti. Lisaks, et hankijate ja pakkujate halduskoormus ei tohi kasvada ebaproportsionaalselt.</p> <p>Toetame sotsiaalselt vastutustundliku riigihanke soodustamist ja leiame, et direktiiv peaks selgelt ütlema, et konkreetse hankelepingu täitmiseks vajalike töötajate sotsiaalsed tingimused (nt miinimumpalga, tööohutuse, tööaja nõuded) on seostatavad hanke esemega.</p> <p>Riskina leiame ka, et ülemäärane kohustuslike sotsiaalsete kriteeriumite hulk võib muuta hanked väga keeruliseks ja vähendada piiriülest konkurentsi ning seda just väiksemate pakkujate jaoks.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Seisukohtades tehakse ettepanek „hankelepingu esemega seotuse nõuet leevendada, et võimaldada hankijatel hinnata ka ettevõtja kui terviku panust /.../ sotsiaalsesse sektorisse.“</p>
--	---	---

	<p>Kokkuvõtvalt tuleks väärtuspõhiste hangete ja nõ „Made in Europe“ eesmärgid meie hinnangul integreerida raamistikku sellisel viisil, mis oleks proportsionaalne, turuga kooskõlas ning ei viiks omakorda liigse halduskoormuse ega konkurentsi vähenemiseni, seda eriti väikestes liikmesriikides ja ka väiksemate hangete puhul.</p> <p>Muuta avalik sektori hankijale 2014/24 direktiivis dünaamilise hankesüsteemi (DHS) piiratud hankes oleks pakkumuste laekumise miinimumtähtaeg vähemalt „5 päeva“ või alternatiivselt „mõistliku tähtaja, mis ei või olla lühem kui 5 päeva“. Avaliku sektori hankijal võiks olla samaväärne võimalus DHS-is määrata ise hanke objektist lähtuvalt pakkumuste esitamise tähtaeg. Pakkujatel on alati õigus teha hankijale ettepanek pakkumuste esitamise tähtaja pikendamiseks, kui hankija seatud tähtaeg tundub ebamõistlik või põhjendamatult lühike.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud.</p>
--	---	---

Lisandunud seisukohad pärast 17.12.2025 toimunud Euroopa Liidu koordineerimiskogu

Partner	Märkus, ettepanek või kommentaar	Arvestamine
Välisministeerium	<p>Toetame samuti riigihanke lihtsustamist ja halduskoormuse vähendamist ning keskkonnahoidlikke riigihankesid.</p> <p>Praktikas oleks vajalik, et üleminek keskkonnahoidlikumatele lahendustele oleks realistlik ja majanduslik jätkusuutlik. Välisministeerium planeerib näiteks järgmisel aastal sõidukite ostmist enam kui 23 riigis (sealhulgas Araabia Ühendemiraatides, Keenias ja Ukrainas).</p> <p>Sõidukite hankimisel välisesindustele kohaldub Clean Vehicle Directive'ist tulenev kohustus hankida perioodil 01.01.2026-31.12.2030 vähemalt 23% kergsõidukitest nullheiteka sõidukitena (elektrisõidukid). See nõue kehtib ministeeriumile sõltumata sellest, kas sõidukid hangitakse konsolideeritult</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Arvestatud. Lisatud seletuskirja punkti 9.</p>

	<p>või eraldi asukohariikides. Absoluutse nullheite kohustuse laiendamine sedavõrd geograafiliselt ja arengutasemelt erinevate turgudele tekitab märkimisväärse halduskoormuse, sest turul puuduvad ettevõtted, kes saaksid hankel osaleda, mis hõlmab suuremat osa maailmast.</p> <p>Lisaks jäik lähenemine, et summeerida tuleks samaliigilised riigihanke esemed sõltumata riigi piiridest ja jurisdiktsioonidest, sealhulgas arvestamata geograafilist ja juriidilist eraldatust, toob kaasa olukorra, kus Välisministeeriumil ei ole võimalik kasutada diplomaatiliste esinduste jaoks loodus RHS § 50 lg 3 erandit ja oleme sunnitud välja kuulutama avatud hanke, teades, et pakkumusi ei ole võimalik esitada. Eeltoodule tuginedes puudub summerimiskohustusel mõte olukorras, kus hankelepingu täitmine leiab aset täiesti erinevates riikides, kus pakkujaskond ei ole sama ja selline tõlgendamine ei kanna halduskoormuse vähendamise eesmärki. Turu mõttes kergsõidukite müügiõigused on litsentseeritud ning seotud konkreetsete riikide jurisdiktsiooniga.</p> <p>Laiemalt ei tohiks EL liikmesriikide ja EL enda rahaga panustada ülemääraselt kaubandusdefitsiidi süvendamisse ning sõltuvuste tekkimise või süvendamisse, mida on võimalik kasutada majandusliku või poliitilise survestamise vahendina.</p>	<p>Arvestatud, lisatud seletuskirja punkti 2.</p> <p>Arvestatud, täiendatud seletuskirja punkti 6.</p>
Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeerium	<p>Näeme, et mingil määral toimub oma turu kaitsmine igal pool, aga küsimus on pigem selles, et kus on tasakaalupunkt. Pakkujate ringi kitsendamisel võivad Eesti/Euroopa tootjad saada senisega võrreldes suurema võimaluse hangetel edukaks osalemiseks ning julgeolekuriske on võimalik vähendada. Sellel on aga ka teine külg – kitsenduste seadmine tähendab üldjuhul ka kõrgemaid hindasid. Läbivalgustusseadmete hanke näitel oli mitte-Hiina taustaga ettevõtja pakkumus poolteist kord kallim. On väidetud, et praegu ei ole selget alust, mille põhjal saaks hankelt teatud pakkujaid välistada, samas on ka öeldud, et teoorias on ikka teatavad keerukamad võimalused selleks olemas. Sellest vaatest on nõ legaalse aluse loomine tervitatav, aga vaid</p>	<p>Arvestatud, täiendatud seletuskirja punkti 7.</p>

	<p>juhul, kui see jääb vastavalt seisukohale vabatahtlikuks võimaluseks. Mõjude mõttes ei pruugi olla asi seadmete hinnas ainult, ka kättesaadavuses – kui meil pole tööstust piisaval tasemel EL-is ja me teeme eelistuskohustuse et sektor kasvaks, siis ta ei tule mahuga toime. Lisaks hinnatõusule ka tarneraskused. Samuti võib selles protsessis kasvada halduskoormus seoses regulatsioonidega. Näeme muuhulgas pikemas vaates, et Eesti kui avatud majandusega riik võiks jääda pigem vabakaubanduse toetajaks.</p>	
Justiits- ja Digiministeerium	<p>Me ei toeta üleeuroopalise digitaalse süsteemi loomist, kuna liikmesriikide digivõimekuse tasemed on erinevad. Oleme ettevaatlikud idee suhtes ja ei soovi, et võimalik Euroopa Liidu süsteem tähendaks meile tagasiminekut.</p> <p>Teeme ettepaneku muuta direktiivi artikli 36 punktide 4 ja 5 sätteid, mis käsitlevad elektroonilise kataloogi kasutamist mitme pakkujaga raamlepingutes. Palume direktiivist jätta välja kohustus teavitada pakkujaid eelnevalt oma kavatsusest koguda teavet juba esitatud elektroonilistest kataloogidest. Kui siiski soovitakse see nõue säilitada, palume alternatiivina lisada säte, et hankija võib sätestada riigihanke alusdokumentides pakkujatele kohustuse elektrooniline kataloog pidevalt ajakohasena hoida. Ettepanek põhineb asjaolul, et Eestis on elektrooniline kataloog üles ehitatud eraldi keskkonnana, sisuliselt nagu veebipood, kuhu pakkujad oma pakutavad tooted üles laevad, ning mis toimib lepingu täitmist hõlbustava müügikeskkonnana. Keskse hankega liitunud hankijad logivad e-kataloogi keskkonda sisse, valivad otsinguid kasutades endale sobivad tooted, laevad need ostukorvi ning esitavad seejärel ostukorvi kaudu samas veebipoe keskkonnas pakkujale tellimuse, lisades vajadusel veel infot tarneaadressi või muude tingimuste kohta. Pakkuja saab keskkonnast teate tellimuse kohta ning kinnitab selle omalt poolt või lükkab vajadusel tellimuse tagasi. Lepingü täitmise käigus rakenduv ostuprotsess toimib nagu tavaline veebipood, välja arvatud, et tootekataloogi sirvides ei ole toodete juures kuvatud pakkuja nime ning hankija tooteid valides ei tea, missugune pakkuja konkreetset toodet pakub.</p>	<p>Arvestatud, lisatud seletuskirja punkti 5.</p> <p>Arvestatud, täiendatud seletuskirja punkti 2.</p>

	<p>Praegune artikli 36 regulatsioon arvestab olukorraga, kus üksik hankija soovib hakata talle raamhanke pakkumuse koosseisus staatilistest (nt Excel, pdf vms formaadis) tootenimekirjadest tooteid valima. Sellisel juhul võib mitmeaastase raamlepingu puhul olla tõesti mõistlik pakkujaid eelnevalt informeerida, et mitte tellida aegunud või vajadustele mittevastavaid tooteid. Kuid sama regulatsioon ei ole kasutatav kohustusliku ega vabatahtliku keskse hanke korral. Ei ole eluliselt reaalne ja mõeldav, et 160 hankijaga keskses riigihankes saadaks iga hankija pakkujaile esmalt teavituse kuupäeva ja kellaaja kohta, millal ta asub sellest veebipoena toimivast elektroonilisest kataloogist endale sobivaid tooteid valima ja tellimist esitama. See koormab asjatult nii hankijaid kui pakkujaid ning ei kanna endas mitte mingit sisulist väärtust, olles vastupidiselt just takistavaks teguriks ja põhjustades hankereeglite rikkumisi. Seetõttu ei ole meil keskse hankija võimalik muidu head ja mugavat elektroonilise kataloogi lahendust mitme pakkujaga raamlepingutes kasutada ning oleme sunnitud kasutama e-kataloogi ainult ühe pakkujaga raamlepingutes, kus puudub ostu sooritamisele eelneva teavituse tegemise kohustus.</p> <p>Soovime kindlasti korraldada elektroonilise kataloogi hankeid mitme pakkujaga raamlepingute sõlmimiseks, et pakkuda oluliselt suuremat tootevalikut ja paindlikkust nii hankijatele ja pakkujatele ning mitte sulgeda konkurents ja reserveerida suuremahulist mitmeid miljoneid maksvaid raamlepinguid mitmeks aastaks ainult ühele pakkujale.</p> <p>E-poena toimiva elektroonilise kataloogi puhul on ettevõtjate enda ärihuvi hoida oma tootekataloogi pidevalt ajakohase ja konkurentsivõimelisena. Soovimatud tellimused on ettevõtjatel võimalik tagasi lükata ning seeläbi on nad kaitstud tellimuste eest, mida nad täita ei saa ega soovi.</p>	
Justiits- ja Digiministeerium (dokumentide jälituste järgi)	<p>Täiendada seisukoha punkti 1.2. järgnevas sõnastuses: „Peame vajalikuks selgemaid juhiseid ka intellektuaalomandi õiguse reguleerimise kohta (nt sätestada võimalikud IO stsenaariumid), mis annaks pakkujatele kindlustunde oma toodet või teenust edasi arendada ja võimalusel välisturgudele laiendada.“</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Esimene pool lausest on jäetud seisukohtadesse. Teine pool lausest on lisatud seletuskirja punkti 2, sest sõnastus</p>

	<p>Täiendada seisukoha punkti 1.3. pärast lauseosa „tagades seeläbi menetluste efektiivsuse“ lauseosaga „ja toetaks võimaluste piires seatud eesmärkide täitmist.“</p> <p>Muuta seisukoha punkti 1.7. lauseosa „pidades seda oluliseks strateegilise autonoomia ja julgeoleku tagamisel“ lauseosaks „pidades seda oluliseks majandusjulgeoleku tagamisel.“</p> <p>Täiendada seisukoha punkti 1.8. lauseosaga „, kuid omaette eesmärgiks ei tohiks olla valiku tegemine vaid madalaima hinna alusel.“</p> <p>Täiendada seisukoha punkti 1.10. lausega „Innovatsioonipartnerlus peaks tagama suurema paindlikkuse piiride ülese koostöö tegemisel, kus osapooltel on samalaadsed probleemid, mille lahendamiseks saavad mõlemad pooled panustada vastavate olemasolevate ressurssidega (nt ühel poolel finantsvahendid, teisel poolel potentsiaalsed pakkujad).</p> <p>Täiendada seletuskirja punkti 2 järgnevate lausetega: „DHS puhul sõnastuste täpsustamine, milliseid töid ja teenuseid võib dunaamilise raames tellida, art 34 p 1 – „Üldkasutatavate toodete puhul“ – Õiguselgus vajalik arvestades, et ei ole keelatud ka teenused ja ehitustööd. Lisaks oluline ka dunaamilise hankesüsteemi piiratud hankemenetluse raames alusdokumentide täpsustamise küsimus – milliseid dokumente tohib täpsustada?</p>	<p>on spetsiifiline riigihangete seisukohtade kontekstis.</p> <p>Mittearvestatud. Seoses sellega, et antud kontekstis pole konkreetseid eesmärke seatud, jääb arusaamatuks, mis eesmärke silmas peetakse.</p> <p>Mittearvestatud. Seoses eelnevate juhustega piirata Euroopa eelistamist vaid julgeolekuriski ja kriitiliste sõltuvuse vähendamiseks, jätame muutmata.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Lause lisatud seletuskirja punkti 1.9.</p> <p>Mittearvestatud. Ettepanek jääb arusaamatuks. Nii nagu kõigi teiste menetlusliikidega riigihangete puhul on hankepingu osapoolteks hankija ja (edukas) pakkuja.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Spetsiifiline ettepanek, mis osaliselt on kehtivas direktiivis reguleeritud. Direktiiv 2014/24/EL inglisekeelses versioonis mainib läbivalt dunaamilise hankesüsteemi kontekstis „products, works or</p>
--	---	--

	<p>Täiendada seletuskirja punkti 2 järgnevate lausetega: „Tuleks tähtajad üle vaadata selliselt, et oleks võimalik seada pikemad tähtajad. Samuti tuleks luua reeglid, millega määratakse, millistel juhtudel on võimalik tähtaega pikendada ja millistel erijuhtudel olla seatud tähtajast veelgi pikem tähtaeg. Kehtiva direktiivi kohaselt tuleks selgitada mõistet „nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhud“</p> <p>Täiendada seletuskirja punkti 3 järgnevalt: „Ühtlasi leiame, et tuleks üle vaadata julgeoleku küsimus ka riskide seisukohalt. Küsimus seisneb julgeoleku riskides, näiteks, kuidas riigihangetest tõrjuda kolmandate riikide pakkujad. Liikmesriikidel on erinevad seisukohad. Tuleks tagada, et oleks võimalik välistada riigihangetes kolmandate riikide päritolu juriidiliste isikute teenuseid ja tooteid liikmesriikide turgudel. Probleem seisneb ka selles, et juriidiline isik võib asuda mistahes liikmesriigis, kuid tegeliku kasusaaja võib ka olla kolmandate riikide või nendega seotud juriidiline või füüsiline isik.“</p>	<p>services“, seega ei ole teenused ja ehitustööd keelatud.</p> <p>Direktiivi põhjenduspunktid avavad mõnevõrra ka üldkasutatavate toodete kontseptsiooni, kuid nõustume, et vajalik on selgem lähenemine. Seega täiendasime seletuskirja punkti 2 ning võtame arvesse direktiivide sõnastuse faasis.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Direktiivis on ette nähtud, et erandjuhtudel võib raamlepingu kestvus olla pikem kui 4 aastat. Direktiivi põhjenduspunktid on selgitatud, mis juhtudel võib kestvus pikem olla.</p> <p>Täiendasime seletuskirja punkti 2 üldisemalt ning võtame arvesse direktiivide sõnastuse faasis.</p> <p>Mittearvestatud. Sama on kirjeldatud seletuskirja punktis 6. Püüame vältida kordusi.</p>
--	---	---

Kliimaministeerium	<p>Kliimaministeerium toetab nn <i>Made in Europe</i> põhimõtte lähenemist riigihangetes vastavalt järgmise perioodi MFFi Eesti seisukohtadele – teatud sektorites on see vajalik, eelkõige strateegiliste sõltuvuste vähendamise ja julgeolekuriskide kaalutlustel. EL toodete/teenuste/pakkujate eelistamist peame vajalikuks näiteks merendussektoris ning laiapindselt kriitilise taristuga seotud aspektides, sh ka ühisveevärgi valdkonnas, kus on kasutusel kaugloetavad veearvestid, millel on sees kaugsidekonvertorid, mis omakorda on häkitavad. Lisaks on KLIMi vaatest oluline Euroopa toodete/teenuste ja pakkujate eelistamiseks: hoonete ehitus ja teedehitus; mööbel; tekstiilid ja tööriided; maanteeõidukid; energia tootmine; paber; puhastustooted ja -teenused. St prioriteet peaks olema suunatud valdkondadesse, kus on suur keskkonnamõju kogu elutsükli vältel ja oluline turumaht sh (eelarvelises mõttes) – sellistel juhtudel saaks edendada ELis tööstust ja keskkonnanäesmärkide poole liikumist efektiivselt samal ajal. Samuti, kuna ELi prioriteet on ringmajanduse edendamine (nt on see toodud esile Ülemkogu strateegilistes suunistes), siis ringlussevõetud materjali tarbeks tuleks riigihangetes eelistada ELis toodetud teisest tooret. Prioriteetseid valdkondi on tervitatakse sellest vaatest määrata ümber vastavalt turu ja tehnoloogia arengule. <i>Made in Europe</i> põhimõtte tooks kasu läheduse printsiibi alusel – väiksem keskkonnamoormus transpordilt ja selgem tagatus vastavusele Euroopa nõuetele – kui ka Euroopa majanduse konkurentsivõime tugevdamiseks, arvestades odavate kolmandate riikide importide negatiivset mõju Euroopa ettevõtlusele. Samas tuleks vältida olukorda, kus EL turule jäävad sektorites vaid monopoolsed kõrge hinnaga pakkujat, selmet lubada EL partnerriikide pakkujaid samuti hangetes osaleda. Tervitame laiemat arutelu Eesti horisontaalse positsiooni üle teema kohta.</p> <p>Keskkonnahoidlike hangete põhimõtete integreerimine riigihangetes on ühtlasi tõhus vahend ringmajanduse edendamiseks ja turu suunamiseks jätkusuutlikele lahendustele. Riigihangetes tuleb eelistada lahendusi, mis on pika kasutuseaga, parandatavad ning valmistatud ringsetest materjalidest, tagades samal ajal vähese keskkonnajälje. Leiame, et keskkonnahoidlike</p>	<p>Arvestatud. Täiendatud seletuskirja punkti 6.</p> <p>Arvestatud. Täiendatud seletuskirja punktis 9.</p>
---------------------------	---	--

	<p>hangete rakendamine peaks EL tasandil olema suuremal määral kasutuses või rohkemates valdkondades kohustuslik, kuna vabatahtlik lähenemine ei ole seni taganud soovitud mõju ega laialdast kasutuselevõttu. Üheks eelduseks on ELi impordisõltuvuse vähendamine kohaliku ja teise toorme eelistamise kaudu hangetes. Tänane praktika näitab, et riigihanked ei panusta süsteemselt ringmajanduse eesmärkide saavutamisse ning üksikud edulood on pigem erandid, mis põhinevad asutuste erakorralisel pingutusel. Hanketegevuse kaudu on võimalik kujundada nõudlust, mis toetab sõltumatust esmasest toorainest, suurendab teise toorme kasutust ning aitab sellega piirata jäätmeteket. Eelkõige tuleb soodustada selliste pakkujate eelistamist, kes täidavad laiendatud tootjavastutuse nõudeid. See on oluline näiteks patareide ja akude, elektroonika- ja IT-seadmete (sh päikesepaneelide), sõidukite ning tulevikus tekstiilide ja tööriiete sektoris. Laiendatud tootjavastutuse nõuded on võimalik näiteks integreerida tehnilistesse kirjeldustesse. Hindamiskriteeriumitesse või hankelepingu täitmise tingimustesse ning tagada tuleks neid toetavate juhendmaterjalide olemasolu.</p> <p>Laiemalt on kujunenud EL-üleseks probleemiks asjaolu, et riigihangete direktiivi ei ole kooskõlas teiste poliitikavahenditega ega soodusta keskkonnahoidlike ja innovatsioonihangete kasutamist. Praktikas on endiselt lihtsaim kasutada madalaima hinnaga hankemenetlust, mis ei toeta strateegilisi ega kestlikke eesmärke. Samuti näitab rikkumiste esinemine, et kehtiv õigusraamistik on liialt keerukas ka hankijatele, mis omakorda kinnitab vajadust senisest selgema ja lihtsama süsteemi järele. Palume kaaluda ka EL tasemel ettepaneku tegemist, et avaliku sektori hankeraamistik võiks anda eelise neile, kes täidavad kestlikkuse nõudeid. See tagaks, et tarnijad käsitlevad süstemaatiliselt keskkonna- ja sotsiaalseid ja juhtimisega seotud mõjusid, vähendades pikaajalisi riske ning parandades avalike teenuste kvaliteeti ja kestlikkust. See stimuleeriks ka innovatsiooni ja konkurentsivõimet, eelistades ettevõtteid, kes investeerivad puhtamatesse</p>	<p>Arvestatud. Lisatud seletuskirja punktis 9</p>
--	---	--

	tehnoloogiatesse, vastutustundlikesse tööpraktikatesse ja läbipaistvasse juhtimisse.	
--	--	--